

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{2}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{2}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóca apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóca,
să se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unităţii«

in
Blaş.

Fóe bisericescă-politică.

Anul X.

Blaş 1 Decembre 1900.

Numărul 48.

†

DR. IOAN RAŢIU

1841—1900.

Veneratul Capitlu mitropolitan a îndurat o nouă şi durerósă pierdere. Unul dintre membrii lui cei mai distinşi, a ieşit din sinul lui şi a trecut la vecinicie, spre a fi încununat de dreptul Judecător cu nevestejita cunună a măririi. Canonicul lector *Dr. Ioan RaŢiu*, a repausat pe neaşteptate Marţi séra la órele 6 $\frac{1}{2}$ după o scurtă, dar durerósă bolă de rărunchi.

Împodobit cu frumoşe însuşiri, regretatul s'a distins încă ca tinér prin inteliginţa sa, prin o neobosită activitate, dar mai ales prin cunoscinţele sale preţioşe din domeniul dreptului bisericesc. Şi darurile acestea au fost, cari l'au ridicat încă la vrista de 38 ani în şirul canonicilor bobiani, de cari acum se desparte.

Lăsăm să urmeze câteva date biografice:

Dr. Ioan RaŢiu, s'a născut în comuna Alecuş, în ziua de 30 Septembrie 1841 din părinţi economi. Studiile le-a făcut în Blaş. După depunerea examenului de maturitate a fost trimis la cursul teologic de la universitatea din Viena, ca alumn al seminarului de la s. Barbara. Ca teolog în cursul al patrulea a depus rigorosul din studiul biblic. După terminarea cursului teologic s'a reîntors acasă, dar a fost retrimis, ca să depună şi celealalte rigoroşe din studiile teologice. În 1864 a fost chirotonit preot în Viena prin mitropolitul rutean din Lemberg, *Dr. Litwinowicz*. În 1 August 1868 fu promovat la gradul de doctor în sciinţele teologice. În anul scolastic următor a funcţionat ca profesor de dreptul şi istoria bisericescă la seminarul archidiececan şi ca profesor de religiune la gimnasiul superior din Blaş. Tot în acelaşi an a fost numit asesor la tribunalul matrimonial de a II-a instanţă pentru archidieceasă, ér în anul următor 1869 fise consistorial; în 1872 asesor la esactoratul archidiececan. În anul 1871 a lucrat împreună cu actualul mitropolit, atunci secretar mitropolitan, la schemele pentru primul Conciliu Provincial, celebrat în zilele 5—14 Maiu 1872. În anul 1875 fu numit asesor consistorial, în 1877 protopop onorar, ér în 1878 secretar mitropolitan. În 16 August 1879 fu ales

canonic teolog, şi la 1 Novembre numit rector seminariul, în care calitate a stat noué ani. La anul 1882 a pregătit pentru Conciliul Provincial II schemele despre instructiunea în cauzele matrimoniale şi procedura în cauzele criminale şi civile, şi a participat la acel Conciliu în calitate de canonic, purtând şi oficiul de secretar primar. A funcţionat mai mulţi ani ca administrator al fundatiunii Şuluţane şi curator a bisericii catedrale. A desfăşurat o bogată activitate literară, publicând „Principiile fundamentale şi speciale ale religiunii creştine“, două manuale pentru gimnasii; — „Etica creştină“, — „Despre matrimoniu, impedimente şi procedura cu respect la praxa vigentă în provincia mitropolitană gr. cat. de Alba-Iulia“; — şi „Institutiunile dreptului bisericesc“ pentru seminariu. A fost trei ani redactor al „Foiş bisericesci şi şcolastice“ pentru partea bisericescă.

Epistola enciclică

a preasfinţitului Domnului nostru

Leo Papa XIII.

Despre

Isus Christos

Răscumpărătoriu.

Venerabililor Fraţi Patriarhi, Primaţi, Archiepiscopi, Episcopi şi celor alaltí Ordinari, cari petrec în pace şi comuniune cu Seannul Apostolesc.

Leo PP. XIII.

Venerabilí Fraţi!

Mântuire şi binecuvîntare apostoléscă!

(Continuare.)

Căci tot mai tare se răpese de la ţinta dorită aceea, cari au pornit pe căi rătăcite. Tot asemenea caută, ca întunec să cuprindă minţile, şi spiritele să nebunescă de o răutate miseră a părerilor, dacă se respinge lumina cea curată şi veritabilă a adevărului. Érá câtă sperare de însănătoşare le rămâne acelor, cari părăsesc începutul şi isvorul vieţii? Érá acum calea, adevărul şi viaţa este singur Christos. „Eú sînt calea, şi adevărul, şi viaţa;“ ¹⁾ aşa că dacă s'a nebagat în samă dînsul, se perd acelea trei principii, cari sînt de lipsă tuturor spre mântuire.

Este óre de lipsă, să se mai dovedescă, ceea ce ne spune cu de-adînsul însă-şi firea lucrului, şi ceea ce chiar şi în prisosinţa cea mai mare a bunătăţilor trecutóre simţese fiesce cine întru sine însu-şi, că adevă adevă de Dumnezeu nu este nimica, în ce voinţa omenescă să pótă odihni în chip absolut şi în totă privinţa? Întru adevăr scopul pe sama omului e Dumnezeu, şi totă viaţa acésta, carea o petrec ómenii pe pămînt, e în chipul cel mai adevărat ase-

mănarea şi icóna unei călătorii. Érá acum „calea“ pe sama noastră e Christos, de óre ce din curgerea acésta trecutóre, carea e mai ales aşa de ostencioasă şi aşa de primejdiosă, nu putem, să ajungem la Dumnezeu bunul cel mai înalt şi mai de pe urmă în nici un chip, fără numai dacă ne-o dá şi ne povăţuesce Christos. „Nimenia nu vine la Tatăl, fără numai prin mine.“ ²⁾ Cum aşa numai printr'insul? A nume în rîndul cel dintăi şi mai ales prin graţia lui; acésta înse ar fi deşertă în om, dacă s'ar nebagă în samă poruncile şi legile lui. Căci după ce Isus Christos a dobîndit mântuirea, a fost de lipsă, ca el să lase legea sa, ca ea să fie scutitóra şi apărátóra némului omenesc, adevă să guverneze pe ómeni aşa, cât ei întorcându-se de la răutatea vieţii să se silescă cu siguranţă la Dumnezeuul séu. „Mergînd învăţaţi toate némurile, — învăţându-i, să păzescă toate, câte v'am poruncit voué.“ ³⁾ Poruncile mele le păziţi.“ ⁴⁾ Din acestea avem, să învăţăm, că în mărturisirea religiiei creştine lucrul cel mai de frunte şi neapărat de lipsă e acela, ca omul să asculte de poruncile lui Isus Christos, şi ca să supună voinţa sa lui ca domnului şi împăratului celui mai înalt. Lucrul acesta e mare şi a dese óri pretinde ostencelă multă şi silinţă şi stătornicie aprigă. Căci de şi din darul Răscumpărătoriu firea omenescă e reparată, totuşi în fiesce care din noi a rămás óre care bolnăvicioşie, slăbiciune şi stricăciune. Deosebite poftes trag pe om în toate părţile, şi momirile lucrurilor esterne ușor împing sufletul, să urmeze, ceea ce îi place, érá nu ceea ce a poruncit Christos. Dară dimpotrivă totuşi avem, să ne silim, şi din răspuţeri să ne împotrivim poftelor „spre ascultarea lui Christos“, căci acestea, de cum va nu se supun minţii, se fac stăpáne preste om, şi răpindu-l întreg de la Christos îl fac şie-şi rob. „Ómenii stricaţi la minte şi réi în ale credinţei nu pot, să nu fie robi, — ei sînt adevă robi la trei poftes, a nume saú plăcerii, saú superbiei, saú poftes ochilor.“ ⁴⁾ Şi în lupta acésta fiesce cine are, să fie dispus aşa, cât pentru Christos să fie gata a lua asupra-şi şi neplăceri şi nécasuri. E greú a respinge acestea, cari ademeneac şi momesc aşa de tare; e greú şi obositoriu, ca omul de dragul voinţei şi poruncii Domnului Christos să despreţnescă acelea, cari se socotesc a fi bunătăţile trupului şi ale norocului; şi totuşi omului creştin îi caută, să fie răbdătoriu şi viteaz în suferire, dacă va, să-şi trăescă în chip creştinesc viaţa, ce i-s'a dat. Dóră ne-am uítat, că mēdulările căruí trup şi căruí cap sîntem? Cu bucurie a luat asupra-şi crucea acela, carele ne-a poruncit, să ne lăpédăm de noi însi-ne. Dară de la dispoziţia aceea a sufletului, carea o am amintit, atîrnă însă-şi dignitatea firii omenesci. Căci ceea ce a dese óri chiar şi înţelepciunea celor vechi a socotit-o de lucru bun, adevă a-şi porunci şie-şi şi a face, ca partea mai de jos a sufletului să asculte de partea mai înaltă, aceea nici de

¹⁾ Io. 14, 6.

²⁾ Mt. 28, 19 ur.

³⁾ Io. 14, 15.

⁴⁾ S. Aug. De vera rel. 37.

⁵⁾ Io. 14, 6.

cum nu e smerirea voinței frânte, ci mai virtos o virtute nobilă, carea se potrivește de minune rațiunii și e mai ales vrednică de om. — De altminteră a suferi și pătimi multe e sôrtea omului. Omul în tocmă așa de puțin pôte, să-și clădescă o viață liberă de durere și plină de fericire, pe cât de puțin pôte, să nimicescă sfaturile lui Dumnezeu Ziditorului său, carele a voit, ca urmările vinei strămoșesci să rămână perpetue. Urmază deci, că nu avem, să așteptăm sfârșitul durerii aci pe pământ, ci avem, să ne întărim sufletul, ca să rabde durerea; această ne învață adevă, să sperăm cu siguranță bunătățile cele mari. Christos nu a promis adevă fericirea cerescă cea vecinică bogățiilor ori vieții mai plăcute, nici onorurilor ori puterii, ci răbdării și lacrimilor, silinței spre dreptate și inimii curate.

Din aceste ușor putem în sfârșit, să înțelegem, ce pôte, să se spereze de la greșela și superbia acelor, cari desprețind puterea împărătescă a Răscumpărătorului aședă pe om de-asupra tuturor lucrurilor și susțin, că firea omenescă are, să împărătescă în totă privința și preste toate lucrurile, de și ei nu pot, nu numai să ajungă la împărăția această, ci nici măcar să determine, de ce fel este ea. Împărăția lui Isus Christos își primesce puterea și forma de la dragostea dumnezească: a iubi întru sfințenie și în chip bine rinduit, acesta e temelul și cuprinsul ei. Din această se derivă în chip neapărat următoarele: a păzi nevătămăte datorințele, a nu detrage nimica din dreptul altuia, a socoti cele omenesci de mai de rind de cât cele ceresci, a preferi dragostea lui Dumnezeu tuturor lucrurilor. Era împărăția această a omului, carele său respinge pe Christos pe față, sau nu are grije de aceea, ca să-l recunoscă, totă se întemeiază pe iubirea de sine, e lipsită de dragoste, și nu va, să onoreze pe Dumnezeu. Împărătescă omul, asta i-se permite prin Isus Christos, dară această o facă în chipul acela, în care singur pôte, să o facă, adevă așa, ca mai pe sus de toate să servescă lui Dumnezeu, și în chip religios să-și ia din legea lui îndreptariul și chipul traiului.

Era de lege a lui Christos socotim nu numai poruncile morale naturale, ori acelea, cari cei vechi le primiseră de la Dumnezeu, cari Isus Christos adevărat că le-a făcut desevârșite și le-a înălțat limpedându-le, explicându-le și întărindu-le, ci și cealaltă învățătură a lui, și toate lucrurile singuratici rinduite de dînsul. Cel mai de frunte din lucrurile acestea e a bună samă biserică; ba între lucrurile rinduite de Christos nu se numără nici unul, carele nu l-ar cuprinde această. A voit mai de parte, ca în slujba bisericii, carea o a întemeiat în chip așa de eminent, să se continue în perpetuu oficiul, carele i-l a dat lui Tatăl; și fiind că de o parte ei i-a încredințat toate mijlocele de mântuire a omenilor, de altă parte a poruncit în chipul cel mai grav, ca omenii să i-se supună ei, ca și cum i-s-ar supune lui însuși, și să-și dea totă silința de a se încredința în totă viața povățuirii ei: „Cel ce vĂ ascultă pe voi, pe mine mĂ ascultă, și cel ce se lapedă de voi, de mine se lapedă.“¹⁾ De aceea numai la biserică au omenii, să cerce legea lui Christos, și de aceea calea pe sama omului e Christos și tot asemenea și biserică: acela prin sine însuși și din firea sa, era această, pentru că i-s-a încredințat oficiul și i-s-a împărțit puterea spre lucrul acesta. De aceea ori cari vor, să ajungă la mântuire osebiți de biserică, umblă pe cale înșelătoare și înzădar se silesc.

Era care e în lucrul acesta condiția omenilor singuraticii, aproape aceeași e și condiția împărățiilor: e adevă de lipsă, ca și sfârșitul acestora să fie perirea, dacă se abat de la „cale“. Fiul lui Dumnezeu, Ziditorul și tot de o dată Răscumpărătorul firii omenesci, e împăratul și domnul ro-

golului pământului, și are puterea cea mai înaltă atât preste omenii singuraticii, cât și preste societățile lor. „Și împărăția și puterea și mărirea împărățiilor celor de sub cer s'a dat sfinților celui preatnalt, și împărăția lui e împărăție vecinică, și toate stăpânirile vor servi lui.“²⁾ Era ei sint pus împărat de dînsul — Și voiți da ție nemurile moștenirea ta, și biruința ta marginile pământului.“³⁾ Așa dară e de lipsă, ca în societatea omenescă să aibă valoare legea lui Christos așa, ca ea să fie povățuirea și învățătoria nu numai a vieții private, ci și a celei publice. Și fiind că lucrul acesta l-a rinduit și l-a poruncit chiar Dumnezeu, și fiind că nimenia nu pôte, să i-se împotrivescă fără de a fi pedepsit, de aceea rău se pörtă grije de încredințare, ori unde nu se are față cu instituțiile creștine respectul, care li-se cuvine. Dacă se delătură Isus, se jefesc și însăși rațiunea omenescă lipsită fiind de scutirea și lumina cea mai mare; atunci ușor se întunecă și însăși idea causei aceleia, carea dată fiind de Dumnezeu a născut societatea publică, și carea constă mai ales în aceea, ca cu ajutoriul înșoțirii civile civi să dobîndescă binele natural, înse întru toate în conformitate cu binele acela cel mai desevârșit și perpetuu și cel mai înalt, carele e mai pe sus de fire. Dacă confuzia lucrurilor a cuprins mințile, atunci pornesc pe cale greșită atât cei ce ascultă, cât și cei ce împărătesc; căci le lipsește aceea, ce să urmeze, și pe ce să se întemeieze.

În ce chip e lucru nefecit și aducătoriu de perire a rătăci de la cale, în tocmă așa și a părăsi adevărul. Era „adevărul“ cel dintăiu și absolut și esențial e Christos, carele e Cuvintul lui Dumnezeu cel de o ființă și împreună vecinic cu Tatăl, una fiind cu Tatăl. „Eu sînt calea, și adevărul.“ De aceea dacă rațiunea omenescă cercă adevărul, atunci mai pe sus de toate asculte de Isus Christos și odihnescă sigură în învățătura lui, căci prin glasul lui Christos găsește însuși adevărul. — Sint nenumărate feluri de sciință, în cercetarea și tractarea cărora facultatea minții omenesci pôte, să se misce liber ca pe câmpul său propriu și foarte larg, și a nume nu numai așa, că firea o permite această, ci așa, că o chiar pretinde. E înse o nedreptate și contrariu firii, dacă mintea nu va, să se păzescă între horarele sale, și lăpădând modestia datorită respinge autoritatea de învățătoriu a lui Christos. Învățătura aceea, de la care atîrnă mântuirea noastră a tuturor, tracteză aproape totă despre Dumnezeu și despre lucruri dumnezeesci, și nu înțelepciunea vre unui om o a născut, ci Fiul lui Dumnezeu o a scos și o a primit totă de la însuși Tatăl: „Cuvintele, cari mi-le-ai dat mie, le-am dat lor.“⁴⁾ Ei de aceea îi cantă, să cuprindă mai multe, cari adevărat că nu se împotrivesc rațiunii, căci această nici de cum nu se pôte, dară de aceea, înălțimea cărora noi în tocmă așa de puțin putem, să o ajungem cu gândirea noastră, pe cât de puțin putem, să cuprindem esența lui Dumnezeu. Dar dacă deja în sfera naturii sînt atâtea lucruri ascunse, cari nici o sirguintă omenescă nu pôte, să le explice, și asupra cărora totuși nici un om cu minte sănătôsă nu îndrăznesce, să se îndoescă, atunci numai cei ce abuză de voea liberă, numai aceia pot, să nu suferă, că sint lucruri, cari se înălță preste natura întregă, a căror eseuță nu e cu puțință a o cunoșce. A nu voi dogme e tot una cu a nu voi religia creștină. Mintea are, să se plece cu smerenie „sore ascultarea lui Christos“ așa, cât să fie așa zicend rōba maiestății și stăpâniei lui: „Robim totă mintea spre ascultarea lui Christos.“⁴⁾ Acesta e întru adevăr ascultarea, carea va Christos, să i-se prestea, și pe dreptul o va, căci el e Dumnezeu și așa dară singur are stăpânia

cea mai înaltă în ce chip preste voința omului, în tocmă așa și preste înțelegerea lui. Dară când omul servește lui Christos Domnul cu înțelegerea, această nici de cum nu o face în chip servil, ci într'un chip foarte potrivit atât rațiunii, cât și dignității lui celei înăscute. Căci el se supune de bună voe nu stăpâniei vre unui om, ci stăpâniei Ziditorului său și a lui Dumnezeu împăratului tuturor, căruia îi este supus deja și prin legea firii, și nici nu se lasă a fi legat prin părerea vre unui învățătoriu omenesc, ci prin adevărul cel vecinic și neschimbat. Așa dobîndesc el și bunul firesc al minții și libertatea de o dată. Căci adevărul acela, carele pource de la oficiul lui Christos de învățătoriu, ne imbie cunoșcința limpede despre calitatea și prețul fiesce căruia lucru, și dacă omul înzestrat cu cunoșcința această ascultă de adevărul, carele l-a aușit, atunci nu se supune pe sine lucrurilor, ci lucrurile și-le supune și-și, nici nu supune rațiunea poștei, ci poșta o supune rațiunii, și abătend de la sine robia cea mai rea a păcatului și a greșelilor se va înălță la libertatea cea mai strălucită: „Veți cunoșce adevărul, și adevărul vĂ va slobodi pe voi.“¹⁾

(Va urma.)

Neputincioși. — Mărețele și înălțătoarele serbări ale iubileului sf. Unirii, se vede, că pricinuesc visuri rele fraților neuniți. Apröpe de prin August, organele de publicitate de la Caransebeș și Arad, îndopă pe cetitorii lor cu articlii contra Unirii. Spre a se dovedi înse, cât is de neputincioși, nu fac alt ceva, de cât reproduc scrieri contra unirii, cari de mult is reduse la adevărata lor valoare; paie, așa de imblătite, cât de abia se mai țin de olaltă. Dar . . . era să greșesc, fōia dlui Mangra, publică totuși ceva foarte . . . grozav: o predică rostită la 1875 de preotul Petre Truța din Cricău, „cu prilejul unor tentative (?) din partea gr. catolică de a ademeni la Unire pe credincioșii bisericii sale.“

Predica această de vre-o sută șire tipar, ar fi fost pagubă să fie dată uitării, ea a sdrobot cu totul pe bieții „Uniați“. O, Sancta simplicitas! . . .

Sinódele protopopesci. — Primim o lungă corespondință, în care un preot se plînge de chipul, cum decurg sinódele în districtul său protopopesc. Nu ne-ar veni să credem dacă n'am sci pe cel ce ni-a scris, de un om cu frumôsă inteligință. Desbaterile sint absolutistice, protopopul dă cuvint cui voesce, permite discuția numai asupra acelor puncte, cari îi convin și peste tot se pörtă cu preoții săi cum nu se cade.

Trist, când se află ast fel de indiviți, cari nu-și pricep datorințele împreunate cu oficiul lor, și când nu lasă, ca adunările sau conferințele preoțesci să se avînte la înălțimea la care ar trebui. Acolo e locul, ca preoții să-și împărțescă unul altuia necazurile, ca cu toții împreună să se sfătuiască asupra mijlocelor, cari mai bine duc la lecuirea reuelor și ca unul pe celalalt să se mângăie, ajute și îmbărbăteze.

Ce să-i faci? sint omeni, cari nu le pricep acestea și cari cer, ca propunerile la sinóde să se facă cu zile înainte, ca și cum ar fi vorbă de răsturnarea lumii!

E trist!

¹⁾ Dan. 7, 27.

²⁾ Ps. 2.

³⁾ Io. 17, 8.

⁴⁾ II Cor. 10, 5.

¹⁾ Lc. 10, 16.

¹⁾ Io. 8, 32.

Indiferentism păcătos. — Tot de una e păcătos indiferentismul, dar mai ales pentru noi, Români, e un rău, care are urmări foarte funeste tot de una. Stăm așa de rău în toate privințele, și așa de nesigure sînt pozițiile ce ni-le-am câștigat, așa de slab întărite, căt dacă nu sîntem tot de una trezi și cu ochii în patru, pierdem în o zi, ceea ce am câștigat după trudă de ani. Și mai ales grije trebuie să avem de școle. Preotul și învățătorul să steie neadormiți la posturile lor și fie care să-și îndeplinească cu conștiință și trageri de inimă deregătorii sa, căci altcum ușor le pierdem.

Un cas ce ni-s'a comunicat zilele acestea ne umple de multă amărăciune. E vorba de școala din Grebenișul-de-câmpie, asupra căreia și-au pus dușmanii neamului nostru ochii, ca să ne-o nimicească.

Comună compactă românească cu peste o mie de locuitori români greco-catolici și vre-o câte-va familii de magiari. De dragul acestora dl ministru de culte e gata să ridice o școală de stat. Ca să nu pară nebasată dragostea acésta, are lipsă de 65 copii școlari, dornici de a să îndopa de razele învățării magiare. Și fiind că atăta copii de magiari nu sînt, s'a pornit o gonă după credincioșii noștri spre a-și însinua copiii la școala de stat. Pretorul a poruncit notariului, și acesta a luat pe primariul comunal, un român de alt fel cu stare, care îndată și-a însinuat copiii săi. Gonă se urmază. Ispititorii umblă din casă în casă, și cu fel de fel de momeli, cêrcă să apuce pe nesciutorii țărani în mrejele lor.

Ne umple de amărăciune faptul, când scim, că în Grebeniș este preot inteligent, este un mare proprietar român cu pregătire academice, care s'a dovedit tot de una, că are multă grije pentru sôrtea poporului, — ce face acestia? Cum nu luminează poporul asupra cursei ce i-se pregătește? Ce face protopopul districtului Pogăceua? are cunoștința de pericolul ce amenință școala noastră, și prin școală pe credincioșii români?

Ne-am bucura când pericolul, ce ni-l comunică corespondentul nostru, nu ar fi așa de mare și când grijile noastre ar fi nebasate, dar și mai mult ne-ar părea bine, când toți cei chemați și-ar face datoria și ar arăta tot interesul posibil față de bietul țeran, pe care cei fără inimă îl duc la perire.

Serbările jubilarare de la Beiuș.

— Raport special —

Beiuș 22 Nov. n.
(Fine.)

Timpul mi-a fost prea scurt, pentru ca să Vă fi putut refera în prima mea scrisoare despre reușita splendidă a sedinții aranjate în sala de gimnastică a gimnasiului. Vin deci acum a Vă face un raport mai detăiat.

Ca preluđu la cuvîntul de deschidere, directorul gimnas. a rostit o vorbire, în care ni-a reîmprospetat în memorie și ni-a desvălit icôna trecutului plin de vijelii. Regret, că n'am la mână vorbirea frumoasă și aprofundată ca să vi-o trimit în întregime, mă voi încerca înse să o schițez așa pe cum mi-am păstrat-o în memorie.

Vorbirea direct. Butean.

O stea de la sud-occident s'a ivit în orient. — Steua strălăcea cu lumina sôrelui și încălția ca și când razele sale ar fi fost smulse chiar din sôre. Scria 101, 105. de atunci până azi 18 seclii. Ce frumoasă era pe atunci viața, ce fructe răsăria din țelina adusă la viață de lumina și căldura imbelșugată, răspândită de steua miraculoasă! . . . Trecut'au înse vremuri! scria 27b. — Lumina stelei admirate începu a să pâli și căldura-i seădea din ce în ce tot mai tare. Ce s'a întîmplat? . . . Norii grei întunecați se încovoia în atmosferă, norii ca nișce smel uriași amenințând cu pierdere totală. Steua binecuvîntării a dispărut, viața părea că ni să ciuntă; întunecet s'a făcut, ce nu-l puteam pătrunde — eram aproape de perire. Par că n'a fost o stea veritabilă ruptă din sôre, ci numai un meteor care ne-a orbit cu lumina sa, până în urmă a cădut și s'a stîns. — Fie și așa! dar unde-i cel puțin să ne consolăm privindu-l. Dar nu-i, a dispărut. — Scria tot seclul al III. și așa în șir până la mijlocul secol. al XIV când din mijlocul acestui seclul se aprind felinare. la a căror lumină cu o febrilă muncă au căutat după meteorul ascuns; căutat'au prin crepătură, prin pesceri și prin vizunii, dar în zădar. că lumina palidă a felinarelor n'a putut străbate întunerecul infernal.

Se aprind felinare cu lumină insutite, cu lumină mai limpedă și mai tare cu ajutorul căroră au căutat pretutindenii doi seclii și jumătate de-a rîndul, dar nu-i stea, — nu-i meteor nicăiri.

Era seclul al XVII spre scăpătat . . . în prejma desperării! Un glas se aude din văzduh, glasul redeșteptării, — care deslănțue, — desamortese, . . . reinvia. Nu cereați în laturi, nu în adâncuri după meteorul fără viață! Priviți pe firmamentul cerului, acolo e steua voastră fixă și mândră în etern.

Și scris-au (anul) 1700! anul sîntei Uniri cu mama noastră . . . cu biserica Romei . . . de atunci și până azi doi seclii trecură. Norii grei întunecoși de o dată încep a să subția în ceta . . . O licurire încă tot palidă, — dar pe firmament se observă conturile unei stele, ce samănă atât de mult cu cea din vremile de demult. Ce minune s'a întîmplat? . . . Norii grei întunecoși, subțiați deja în ceta au dispărut. Firmamentul străluce în deplina sa splendore. . . Și în mijloc . . . zăresci o stea . . . o stea ruptă din sôre, ale cărele raze revarsă lumină, lumină și căldură peste pămîntul de seclii amortit. — Natura reinvie, țelina dă fructe din ce în ce tot mai imbelșugate; dovadă ne sînt recoltele mănôse cari s'au perîndat din anul 1735—1895. Da! . . . nădejde avem de un viitor și încă de un viitor ferice și strălucit. Și acum dați cuvîntul . . . las să glăsuască vlăstarele plăpânde, — cari se nutresc din isvorele nescate, — alimentate de lumina și căldura acelei stele miraculoase, care străluce fixă și mândră în etern pe bolta cerului . . . Steua Sîntei Uniri!

Cuvîntul de deschidere.

Talentatul tinăr V. E. Moldovan stud. de cl. VIII gimn. a rostit cam următoarele: Noi iubim! Iubilând ne veselim. Iubilând, sufletele noastre se avîntă, se desmaterializează și se prostern la treptele tronului divinității . . . Sărbătorim și aducem jertfă pentru sufletele strămoșilor noștri, acelor strămoși, cari au suferit din cauza orbiei altora și a luminei lor. Cât de de parte am ajuns noi popor împilat în un interval de doi seclii . . . Azi, — nu sîntem noi ore poporul pôte cel mai erou în credință în Europa? Și nu e glorie acésta? Acel Român, care ar dori să schimbe cu ori care din poporele Europei, — acela nu e Român, căci înzecit e mai prețioasă cultura noastră mai mică, dar în dezvoltare sub binecuvîntarea lui Dumnezeu, de cât știința fără Dumnezeu a altor ginți.

Înse acum 200 de ani nu era așa; cufundat într'un tartar nemărginit, poporul nostru desaspara. Sub scutul falsei religii, cnța ne silea a ne pretera limba, a ne uita tradițiile. Sub același scut fanariotismul nesațios exploata secolii de-a rîndul averea, sângele, puterea și răbdarea noastră Ajunși pe drumuri, — când forța nu ne mai remase ne pun calvinii curse, înduleindu-ne spre a ne da peire!

Era chaos și nenorocire! Dar când mai mare era lipsa, când mai amenințator era pericolul Dumnezeu își întore îndurarea sa spre noi. Luminează mintea conducătorilor noștri și le arată calea mântuirii. Alege esența națiunii, o cristalizează, făcînd un frumos candelabru, în care o lumină eternă aprinde. Er episcopii noștri își întore privirea spre aceea lumină strigînd: „Etă mântuirea“! Și ca și conduși de o stea, urmară în faptele lor calea arătată de acésta lumină.

Candelabru e Roma, lumina din el e succesorul S. Petru, Pontificele roman. Teofil și Atanasie sub inspirație divină efeptuese marea operă a mântuirii neamului românesc, conduși fiind de lumina Romei! De atunci sînt 200 de ani. Neamul a înflorit, s'a întărit și și-a asigurat viitorul. Azi biserica noastră stă falnică între celealalte, spre lauda lui Dumnezeu, — sub conducere tuteleptă și spre prosperare ducătoare, căci lumina nu s'a stîns. . . . În fine în cuvinte alese și pătrundătoare aduce uralele sincere ale tinerimei Archiereilor prezenți, destinați de Provedință de a purta conducerea bisericii noastre în acest timp iubilare; predă în numele elevilor, Patronului institutelor, tributul modest al recunoștinței și grațitudinii, și exprimă dorința tuturor, ca bunul Dumnezeu să-l trăiescă la mulți fericiți ani împreună cu Ilustrul său ôspe.

Impresiuni de la Ședință.

Constatăm cu plăcere, că sub durată sedinții festive am vedut manifestându-se un entusiasm, care a înălțat toate inimile. Entusiasmul a fost opera tinerimei stud. și a elevilor dela internatul „Pavelean“ împreună cu școala civilă. Nicel o dată n'a fost în Beiuș un concert atât de reușit. Pe noi cei mai în vîrstă ne înveselesce, că vedem în urma noastră o generație destoinică și plină de viață.

Programa de cuprins în mare parte religios a oferit publicului multe momente înălțătoare și plăceri neuitate. Debutanții s'au achitat pe deplin de însărcinarea dată, și fie care a scos în relief frumsețele posesiilor, ceea ce a stîrnit torente de aplause.

În deosebi ne-a încântat piesa: „La riul Babilonului“, în care se varsă totă inima și totă simțirea psalmistului, care a fost cântată cu atăta artă, cu atăta dulceta și pîtrundere, în cât n'a rămas nime fără emoțiunii adânci. Un entusiasm nemărginit a cuprins pe toți, care s'a manifestat prin lacrimi în ochi și prin ovațiunii nesfîrșite.

Atunci, când atât elevilor, cât și tinerilor studenți le aducem tributul recunoștinței nu putem retăcea nicel meritul acelora, cari au ostenit în conducere și aranjare. între cari locul prim îl ocupă dșora Cornelia Nicola, profesora la școala civilă de fete, care cu multă dibăcie, cu mare zel și pricepere a instruat și condus corul; nu mai puțin merită laudă dșora directora O. Stolojan și profesorul I. Busița. Mai în colo trebuie să constatăm, că aplausele furtunoase, cu cari au fost acoperite prestațiunile frumoase, au fost tribut de recunoștință din partea publicului însufletit și pentru conducătorii destoinicel.

Cuvîntul de încheiere.

Un mărgăritar drăgălaș al acestui concert a fost și cuvîntarea de încheiere rostită de M. Bonyi, elevă în clasa IV. civ., din care încheiere reproduce următoarele:

„Doriți să vedeți un tablou încântător din icona fermecătoare a renașterii noastre? Priviți la școlile și internatele acestea, la bisericile împodobite, la operele și binefacerile Escelenței Sale a Părintelui nostru Episcop Mihail Pavel în diecesa totă; la talentele deșteptate, la suferințele alinate, la lacrimile șterse; priviți la concepțiunea sublimă și demnă de admirat, cum el cu iubirea Sa de neam și patrie chiamă băieții și fetele, orfanii și orfanele neamului său la sine în numele Domnului binecuvîntă această moștenire a poporului său, ca cu armele credinței, deșteptării și virtuților să lupte pentru un viitor mai bun.

Și ce fericita coincidență aci: succesele Unirii și faptele mărețe a le Escelenței Sale! Îubileul Unirii și onomastica Escelenței Sale! În fața acestui tablou azi torentul sentimentelor de mulțămînt, pietate și admirațiune îmi innecă vorbele, mă inspir, să ne inspirăm cu toții de venerațiunea adâncă față de Părintii nostri, față de Escelența Sa; ne însuflețim pentru fericirea și viitorul neamului nostru și strigăm cu o inimă: Să trăiească Sfîntia Sa Pontificale Roman, trăiească Escelența Sa, trăiească Maiestatea Sa domnitorul, strigăm și noi „Veselăscă-se ceriurile și bucură-se pămîntul!“

Cuvîntarea Episc. Dr. Demetriu Radu.

La sfîrsitul concertului Ilustritatea Sa D. Dr. Demetriu Radu, Episcopul Lugosului cu voce sonoră, cu obicinuita-i eloquentă și elegantă, în mijlocul unui entuziasm nemărginit a rostit o cuvîntare, ca și care numai Ilustritatea Sa scie să rostăscă. Mi-ar fi servit de o mare mîngăiere și plăcere și cred, că nu mai puțin cetitorilor, dacă aș putea aci reproduce textul întreg al acestei clasice cuvîntări. Dar fiindu-mi cu neputință așa ceva, mă voi încerca a face după notele ce le-am luat o scurtă schiță.

Festivitățile Îubilare a le Sfîntei Uniri, — zise P. S. Sa — ținute în lugul și în largul Provinciilor greco-catolice române de Alba-Iulia și Făgăraș, și în deosebi strălucirea, prin care acelea s'au petrecut în Blăș, la centrul Mitropoliei și la sinul celei mai tinere, din fetele acesteia de pe tîrmurile Timișului, cu drept cuvînt au umplut de cea mai alăsa bucurie inimile credincioșilor nostri. Sub impresiunea acestor mărețe festivități, Biserica noastră și la locul întăit Venerata Diecesă greco-catolică de Oradea-Mare, Vă sînt, Preasfînte Dîmne, cu cea mai mare recunoștință, căci V'ati îndurat a da privilegiul, ca entuziasmul acelorași festivități să se desfășure și la acest centru, ba voi zice în această, a doua capitală culturală, a Sfîntei Uniri. Îndreptățite și legiuite au fost și sînt Domnilor bucuriile Îubileului nostru, pentru că, cu cât ne oprim mai des gîndirea asupra mărețului act de la 1700, cu cât străbatem mai de aproape fie starea durerosă, la care ajunsese Biserica românească prin fatala desbinare de la centrul glorios, pus de Christos în Biserica Sa, fie apoi lungul șir al binefacerilor de tot felul, ce s'a început o dată cu fericita reîntorcere la sfînta unitate și în același timp la leagănul originii și tradițiilor neamului românesc: cu atîta apreiăm mai bine importanța aceluia însuși, și cu atîta mai tare cuprinse ne simțim inimile de mîndrie, de mîngăiere, de evlaviosă venerațiune cătră memoria Părintilor nostri și de nestrămutată alipire și iubire cătră Sfînta Unire și cătră instituțiunile sale. Nu voi schița, Preasfînte Dîmne nici felul, întinderea și mărimea amărăciunilor acelei stări durerose a Bisericii noastre de mai înainte de Sfînta Unire, nu voi descrie suferințele acelei îndelungate pribegiri, în cari Românul rupt din legăturile de iubire a le îndoit scupei sale mame, apăsător de umilire și aproape strivit de necasuri, silit a se vedea îndreptându-și gîndul chiar fără de voie spre vecinica Romă, a suspina și el într-o sfîșiată inimă sa: La rîul Babilonului am ședut și am plîns, când mi-am adus aminte de Sion!

Dar nu voi schița și arăta nici mulțimea acelor binefaceri, nu voi descrie și măsura nici puterea acelor raze strălucitoare, ce s'au revărsat mereu de două sute de ani, ca și dintr'un sîre minunat, din Sfînta Unire peste Biserica, peste o parte însemnată, ba chiar până de parte peste întreg neamul românesc; pentru că și acilea despre toate aceste dovadă, mult mai luminată, de cum ar sei eși din graiul meu, sînt însași pompoșele instituțiuni, prin cari Sfînta Unire a împopulat întinsa pustietate de mai înainte de la pîiele bîtrînului Bihor; dovadă sînt cetele nenumărate a le fiilor poporului românesc, cari deja de un veac au plecat de aici cu mintea îmbogățită cu tesaurii culturii, cu inima înflăcărată de virtuțile creștinesce și cu întrîgă ființa lor străbătută de dorul de a munci, de a lupta și de a se jertfi pentru gloria Tronului, pentru fericirea națiunii și a scumpei lor patrii străbune; dovadă sînt chiar și cele ce noi acuma cu al nostri ochi le-am vădit, cu ale noastre urechi le-am auzit și cu ale noastre inimi le-am simțit, privind, ascultînd și contemplînd aceste tinere odrasle sădite și ele aci spre a cultiva și forma întru aceleași mari virtuți religioase și cetățenești. — Și ati fost o, Voi scumpe odrasle a le bisericii și neamului cu adevărat binecuvîntate, căci încredințate v'ati vădit îngrijirei, iubirei și ocăruierei unui mare grădinar, unui păstor înțelept și Părinte preabun, trimis de Dumnezeu în această parte, a viei sale tocmai pe atunci, pe cînd mai tare se părea amenințată de întelenire.

Ajuns aci, Domnilor, și după ce am constatat succesul deplin al acestei festivități, silă neînduplecată se face ochiului meu să privească drept în fața acestui grădinar, părinte și păstor fără sîmîn, și datorință nestrămutată se impune cuvîntului meu, să-l aduc prinos de venerațiune, nu numai pentru că este ziua numelui său, ci mai vîrtos, pentru că sîrbătorind S. Unire, cu cuvîntă, ba chiar necesar este, să salutăm, să laudăm, să venerăm pe unul dintre cei mai mari bărbați ai aceleiași Uniri Sfînte. — Aci oratorul în mijlocul celor mai strălucite ovațiuni din partea tinerimei și a numărului public de față și al căror entuziasm cu neputință îmi este a-l reproduce pe hîrtie, însă în cuvinte alese meritele E. Sale Episcopului Mihail Pavel, „al cărui nume cu mărire crescîndă va fi și atunci, cînd înălțimea falnicilor vostri munți va dispărea, și atunci cînd murmurul Crișurilor vîstre va înceta și atunci și până atunci — și timpuri fără de capăt înaintea mea eu văd, — până cînd va bate ultima suflare în peptul românesc: Mulți ani!“ Sunetul orchestrei, repetînd și întonînd această salutare, se pierde între aclamațiunile sgomotoșe a le publicului, cari nu vor să înceteze, pe cînd Archiereii se depărtează.

Iluminarea.

Încă sub durata acestei festive ședințe s'au aprins luminele la ferestrele gimnasiului și internatului. În fiecare care ferestră erau câte 12—16 lumini, cari formau o figură în formă de piramidă; toate aceste împreună cu transparentele frumoșe din fruntea institutelor presentaun un aspect feeric, ceea ce a atras la stradă și pe cei ce ascunși, ca în visuină ședeau. Un public imens undula pe stradele Beiușului și cu admirare privia iluminarea aranjată cu gust și cu o invențiune surprîndetore. Invențiunea s'a manifestat mai vîrtos la transparente și a nume: În ferestrele din mijlocul edificiului vechiu „Vulcanian“ strălucia un transparent mare cu inscripțiunea: 1828 *Samuil Vulcan*, în cele din mijlocul edificiului nou gimnasial era un alt transparent, ce purta inscripțiunea: 1888. *Mihail Pavel*. În ferestra ultimă din partea dreaptă a etagiului era un al treilea transparent, ce purta tiara pontificală și inscripțiunea: 1700. ăr cel din partea stîngă avea mitra episcopescă și an. 1900. De asupra ușii internatului se afla alt transparent cu inscripțiunea: Mihail Pavel. 1891. adecă anul

deschiderii institutului. Toate aceste au fost construite și împodobite cu gust fin. Asemenea a fost splendid luminat și internatul de fetețe împreună cu școlă civilă și casele a mai multor credincioși.

Ziua Ss. Mihail și Gavril (21 Nov.)

Pe la 8 ore dimineața cetățenii și străinii îmbrăcați în haine de sîrbătoare, cu evlavie și bucurie se îndreptau spre biserică, unde la 9 ore 14 preoți îmbrăcați în odăjdiile sacre în frunte cu doi canonici între sunetele măiestose a le clopotelor pornesc întru întîmpinarea Archiereilor. Sosesc archiereii, și credincioșii cu inima plină de evlavie așteptă să vadă, ce nici cînd în Beiuș nu s'a mai vădit: Celebrarea S. Liturgiei de doi Episcopi.

La 9 și 1/4 s'a început S. Liturgie cu intonarea cîntării: Împărate cereșe la care a asistat un public atît de numeros de nu încăpea în biserică, așa că mulți, cari au venit ceva mai tîrziu au fost nevoiți să se reîntorcă de la ușa bisericii. Cîntările S. liturgiei le-au executat corul elevilor Internatului Pavelean și cel al tinerimei studioșe. —

Predica festivă.

După recitarea „Crede“-lui Ilustritatea Sa Dr. Augustin Luran urcă Amvonul, și începe predica festivă. Șchitez din memorie.

Scrutați căile Domnului și aflîndu-le pe acele umblați — cam cu aceste cuvinte începe oratorul, și apoi continuă cam ast fel: Christos a venit în lume ca să mîntuiască, ce a fost perit. Cât a ostenit, cât a suferit El pentru ca omeni să nu peră, ci să credă și credînd să alba viată vecinică! „Cel ce va crede și se va boteza, mîntuise-va, ără cel ce nu va crede, ostindise-va.“ Și această credință mîntuitoare, care este depusă în Biserica lui Christos, și fără de care „e cu neputință a plăce lui Dumnezeu“, este una și numai una, căci Apostolul o zice acesta: „Un Domn, o credință, nu botez.“ Credința această trebuie să o țină dară toți, cari vreă să se mîntuiască. Sîrbăm aniversarea de 200. a reîmbrătoșării credinței acestei unice mîntuitoare, întîmplîndu-se această reîmbrătoșare în anul 1700, prin reîntorcerea noastră la sinul Maicei Bisericii, la sinul Bisericii romane, care este Biserica lui Christos. Unirea această a noastră, de care așa tare se tem mulți, starea noastră unită cu Biserica Romei, nu este ceva sectă, ceva credință nouă, ea este numai reîmprospetarea reînnoirea și continuarea adecă susținerea legăturilor acelora sfînte de unire, cari de la început tot de una au fost în Biserica lui Christos și au existat între răsăriteni și apusenii. Despre această unire sfîntă ne vorbește nouă s. Scriptură, ne conving Ss. Părinții ai Bisericii noastre, ma chiar și cărțile noastre rituale, în cari se conține și se exprimă totă credința Bisericii și preafrumos se reoglindează unirea în credință a apusului și a răsăritului. Ecă ce zice s. Luca în Faptele Apostolilor despre primii credincioși: „erau o inimă și un suflet.“ Ah! esclamă oratorul — ce sînt credincioșii azi! Una sîntem noi fii aceleia-și națiuni? ori barēm cetățenii aceleia-și oraș? ori cel puțin de multe ori chiar și numai membrii aceleia-și familii, una sînt? O inimă și un suflet? Bărbatul e catolic, soția protestantă ori schismatică, sau întors; apoi copiii de altă religione, ără fetele de alta . . . ce crede unul, celalalt negă; o inimă și un suflet sînt acești creștini? . . .

Credincioșii din răsărit au fost una cu cel din apus, Grecii cu Romanii, de ore ce ei să numesc frați în Christos . . . își trimit salutări frătesce unii la alții. Însuși s Paul spune chiar, că numai o credință a fost între ei aceea adecă, care se vestisă Romanilor: „Credința vîstră (a Romanilor) se vestese în totă lumea.“

SS. Părinți ai Bisericii noastre așisderea au trăit în comuniunea Bisericii romane. Dacă ei sînt sfinți, a bună samă au umblat pe căile Dnui, credința lor a fost bună, drept aceea trebuie dară și noi să o ținem trebuie să trăim în comuniunea Bisericii romane, ca și ei.

Cărțile rituale ale Bisericii noastre încă această unitate și frățietate o arată. Pe cum apusenii venerază pe sfinții Bisericii noastre, în tocmă așa și Biserica noastră venerază pe sfinții apuseni. Cărțile noastre rituale conțin o mulțime de sfinți de ai Bisericii latine. Diferința ritului nu conturbă unitatea credinței. S. Paul nu a zis că un rit, ci o credință, etc.

După ce a demonstrat foarte frumos unitatea în credință a Bisericii apusene și răsăritene espune oratorul pe scurt cauza desbinării prin Fotiū, reinvoirea aceeaia prin Cerulariū. Vorbesc despre unirea din Conciliul Florentin, despre agitarea lui Marc Ephesin contra unirei, despre călcarea perfidă a credinței jurate în Florența și despre pedepsa lui Dumnezeu, care s'a sloboșit asupra Grecilor chiar în sĕrbătorea s. Spirit prin căderea Constantinopolei în mâinile păgănilor. Trece apoi la unirea noastră din 1700 și după ce descrie pe scurt starea deplorabilă a poporului nostru înainte de unire, zice cam următoarele: De cine dar se întrebăm noi că ore bună e unirea noastră cu Roma sau ba? De cine vom întreba noi cărările Domnului? De la cine vom cere noi sfat? Dora de la un Ariū, un Nestor... un Fotiū, Cerulariū, Marc Ephesin de la un Luther, Calvin, Melancton ori Zwingli? De la acestia vom întreba noi, că cum e mai bine a trăi: în unirea Bisericii lui Christos, sau a fară de aceea? De la acestia, cari toți au trăit și murit a fară de Biserica lui Dumnezeu? și nu pe aceea să-i întrebăm despre adevăr, despre cărările Domnului, cari trăind în comuniunea Bisericii romane au devenit sfinți? Așa cred, că da, ne aceea să-i întrebăm cari au trăit și murit ca sfinți...

Se provocă apoi oratorul la foloșele sfintei uniri în genere pentru noi Români, apoi zice: eu voută heiușenilor nu am ce vĕ vorbi mult despre foloșele unirei. Tot ce vedeți voi aici în Beiuș, măreț și sfint, bun și folositor, e fructul sfintei uniri. Dacă n'ar fi fost unirea, n'ar fi dora aici gimnas, căci n'ar fi fost un *Vulcan*, care să-l întemeieze, n'ar fi fost un *Pavel*, care să facă atăta pentru susținerea lui. Dacă n'ar fi fost unirea, n'am avĕ pe Episcopul Mihail Pavel, care toate le-a fundat, le susține și care pentru cultura noastră a făcut mai mult, ca toți antecesorii săi de la Oradea-mare într'o sută de ani. (Aici la rostirea numelui: *Pavel*, sună un „să trăieșcă“ puternic, care s'a mai repetit încă odată la adresa Episcopului.)

Provocându-se în fine oratorul la epistola pastorală a episcopilor nostri, care în mod științific și pe larg descrie foloșele sfintei uniri, îndemnă publicul la alipire cât mai caldă și sinceră față de credința noastră, căci ea este mama tuturor virtuților, este izvorul deșteptării și întregului nostru progres.

Prânzul festiv.

La 1 oră d. a. Escel. Sa Dl Episcop a intrunit la masa sa ospitală 40 persoane. Aici s'au rostit multe și frumoșe toaste și anume: Escel. Sa M. Pavel a toastat pentru *Pontificale Leo al XIII.*, pentru *Măiestatea Sa gloriosul rege Francisc Iosif I.* și pentru *Ilustrul său ospe Dr. Demetriū Radu.* *Ilustritatea Sa Dr. Demetriū Radu* pentru *Episcopul M. Pavel*, *Ilustr. Sa Dr. Augustin Lauran* pentru *Guvernul țerii*, *protopopul Aug. Antal* pentru *Episcopul Lugoșului* și *directorul I. Butean* pentru *membrii capitulelor gr. cat. și în specie pentru cei din capitulul orădan.* S'a mai toastat pentru *Corpul profesoral*, pentru *femeia română*, pentru *popor* și în fine *protopopul Aug. Antal* și-a adus omagiile sale și ale oficianților dominali Escel.

D. Episcop. Tote toastele au fost la nivelul corespunzător momentelor festive, au fost înălțătoare de inimă, însuflețitoare și spuse cu o predare plină de virvă.

Reprezentățiunea teatrală.

Sera, în a doua zi a festivităților, la orele 7 și 1/2 tot în sala de gimnastică, în prezența Arhiepiscopilor și a unui publicimens, care abia cu greu încăpea în sala spațioasă, doșorele: Ela Farkas, Friderica Erdélyi și Sabina Andru, apoi tinerii studioși: V. E. Moldovan, Traian Sforlea și Cor. Man au predat o scurtă piesă teatrală de V. Alexandri.

Domnișorele diletante și tinerii diletanți fie care și-a interpretat rolul cu mult sentiment și curaj, cu o înfașare distinsă și cu o dexteritate ce dovedea inteligență, ce le face cinste. Sub durată reprezentățiunei teatrale gimnaziul din nou a fost luminat în mod splendid, ca în sera precedentă.

După sfârșirea teatrului urmă dans în sala cea mare a gimnaziului, unde petrecerea veselă și de mult public cercetată ținu până dimineță la 5 ore.

Festivitățile Sfintei Uniri din Beiuș au reușit strălucit atât din punct de vedere religios, cât și din punct de vedere cultural. Un nou succes este acesta pe terenul religios-cultural românesc.

Înalta prezență și conlucrarea Arhiepiscopilor și a membrilor capitulari dau dovadă despre însuflețirea, zelul, îngrijirea și viul interes, ce îl au față de s. mlaică biserică și față de poporul încredințat spre păstorie. Festivitățile musicale-teatrale dau dovadă de o cultură avîntată.

Peste tot putem zice cu mândrie, că succesul acestor festivități au lăsat impresiuni pentru timpuri mai lungi, ne-au îndemnat și încurajat la zel și muncă și în viitor.

Onorea, ce compete aranjatorilor și diletanților, se revarsă asupra școlilor din Beiuș și asupra întregului neam românesc.

Tiron.

Revistă bisericească.

Roma. În 21 l. c. Sfinția Sa Papa Leo XIII. a primit în biserică s. Petru 11 mi de peregrini italieni, la cari s'au mai adaus peregrinii străini, cari petreceau în Roma și abații Benedictinilor.

În zilele acestea sînt primiți în audiență și catolicii din România conduși înaintea Sfinției Sale de către episcopul catolic de Iași Msgr. Jaquet.

Revistă politică.

România. Procesul început în contra complotului bulgar, s'a terminat. Asasinul Dimitroff și Ilieff au fost condamnați la muncă silnică pe viață, unii la muncă silnică de câte 20 ani, ér alții la pierderea libertății. Dintre conjurații în contra vieții regelui Carol, Bogdanoff a fost condamnat la pierderea libertății pe 10 ani, ér Alexoff, Peteff și Dimitroff la o pedepsă banală de 10,000 frcs în solidum. Au fost contumațați 5 inși și condamnați la muncă silnică, din acestia Boris Sarafoff la muncă silnică pe viață. A fară de aceea, pe cei vinovați în asasinul lui Mihaileanu i-a mai pedepsit cu 10,000 frcs, ca despăgubire pentru familia asasinatului.

După cum scriu ziarele de dincolo, de ună-zi s'a încercat un atentat mișelesc

contra fiului lui Mihaileanu student de liceu. Băiatul a putut scăpa numai grație agilității sale. Asasinul îl aștepta la un colț de stradă să-l tōce în cap cu o ghiogă țintuită. Băiatul ferindu-se a rămas nevătĕmat și fugind s'a refugiat în casa unui amic de al familii.

În același timp aflăm, că dl Em. Miculescu, prim-procuror, a fost decorat cu „Stĕua României“ în gradul de oficer.

Italia. În parlamentul italian zilele trecute a fost dezbateră cu privire la budgetul ministrului de rășboi. Considerând finanțele sdruncinate ale statului, deputații socialiști au propus reducerea cheltuelilor armatei cu 100 milioane frcs. și în modul acesta și reducerea corpurilor de armată de la 12 la 8, dar n'au isbutit. De planul lor inșe nu s'au lăsat. Au făcut o a doua propunere despre sistarea judecătoriilor militare. Și cu propunerea acesta, cu tōte că guvernul a luat poziție în favorul acelora, au învins. Câștig mare material prin învingerea socialiștilor nu este. Ceea ce totuși rezultă e, că situația guvernului italian se clătina.

Franța. Demnul președinte al Transvaalului, Paul Krüger, în 22 l. c. la 11 ore a. m. a călcat pe pămînt francez. Aici, la Marsilia, îl așteptau o mulțime de delegațiuni, între cari era și deputățiunea Burilor în frunte cu agentul Leyds, apoi o mulțime de cetățeni și mai mulți ziaristi francezi și străini. La vorbirile de bineventare, Krüger, între aplause generale, espune starea deplorabilă, în care se află patria lui și barbariile, ce trebuie să le îndure muierile și copiii Burilor din partea soldaților anglezii. Dar cu tōte acestea Burii nu perd curajul, convinși fiind, că cauza lor e drĕptă și că Dumnezeu le va ajuta. Pe urmă adause Krüger, că el și poporul său, până acum nu au dorit alt ceva de cât un tribunal internațional, și acum încă bucuros s'ar supune sentinței unui tribunal ales. De aci a trimis Krüger o depeșă președintelui Loubet.

După o petrecere de o zi, părăsind Marsilia se duse la Paris, unde simpatiile Francezilor se arĕtară din nou și cu o forță mai mare. La gară îl așteptau vice-președintele senatului, reprezentantul consiliului comunal și prefectul județului. Pe lângă ei era o mulțime imensă de popor. De la gară, însoțit de vice-președintele senatului a tras la hotelul Scribe, unde ovațiunile s'au reînceput și nici n'ad voit să încete, până când a eșit pe balcon și a mulțumit.

De aci a mers însoțit de vice-președintele senatului și al consiliului comunal la președintele republicei Loubet, unde a fost de față și ministrul de esterne. Aci l'au primit cu ceremoniile prescise suveranilor străini. Loubet i-a reîntors visita la hotelul Scribe.

În ziua următoare, a fost invitat Krüger la palatul consiliului comunal, unde s'au ținut vorbiri în onorea lui și a Burilor și i-s'ad făcut sgomotōșe manifestațiuni de simpatie.

Corespondințe.

Sfințirea bisericii din Dateș.

— 29 Nov. n. c.

Onorată Redacțiune!

Comuna M.-Dateș situată pe malul drept al Murășului de 28 ani n'a avut biserică, unde să se celebreze sfânta liturgie. De un șir lung de ani, la stăruința Preaon. Dn protopop s'a făcut dese încercări și s'aștinut multe ședințe generale în comună, pentru a se afla și crea isvôrile de venit din cari să se pôtă ridica edificiul bisericii mult dorit de întrégă comunitatea; dar împărecherile și neînțelegerile tot de una a nimicit bunele intențiuni a zelosului protopop. După mai multe consultări ale curatoratului bisericesc, comunicate în ședințele generale extraordinare ținute sub presiunea parochului local, care a suferit atacurile și imputările aruncate în față în această ședință, i-a succes a uni întrég poporul și a concepe idea de a crea isvôră nouă de venit s. biserice, din cari să se pôtă acoperi spesele edificării; și anumit: din porțiunea canonică a dat bisericii un teritor de un juger pentru exploatarea de petriș cu 1000 corone; ér din locul bisericii $\frac{1}{2}$ juger cu 400 cor. pe lângă acesta sumă s'a mai adaus o repartițiune pe popor de 1674 cor. Acesta idee fiind acceptată în ședințele generale extra-ordinare a poporului credincios din M.-Dateș și subșternute și aprobate de cătră forurile superioare eclesiastice competente, s'a pus în lucrare edificarea bisericii de mult dorită. Materialul de cărămidă și piétră pe cum și planul și preliminarul de edificare, fiind procurat de 4—5 ani a înlesnit edificarea bisericii.

Cu aprobarea prea înaltă a Prea Veneratului Consistor Mitropolitan în 31 Iulie 1900 s'a pus pe lângă ceremoniile ritului nostru piétră fundamentală la edificiul sfintei biserici.

În 25 Novembre a. c. s'a sfințit și deschis noua casă de rugăciune a poporului credincios. Actul sfințirii l'a îndeplinit Preaon. Dn protopop *Nicolaș Solomon*, ca delegat din partea Prea Veneratului Consistor Mitropolitan, asistat de 6 preoți și 2 diaconi. Cântările liturgice le-a executat corul din M. Ludoș compus din fetițele și băieții de școlă, sub conducerea bravului învățător *Vasile Morariu*.

Biserica a fost îndesuită de public foarte numeros din comună și depărtare. După finirea s. liturgi Preaon. Dn Protopop împărțind poporului credincios din comună binecuvântarea Escelenței Sale Prea Înaltului Arhierie și bucuria nespūsă de mare a acestuia, a arătat în o prea frumoasă și bine acomodată cuvântare, după modul de vorbire al aceluiași vrednic bărbat, necesitatea sionului, și la sfârșitul acestei cuvântări emoționat de bucurie cu lacrimile în ochi, mulțămese poporului credincios pentru jertfele aduse la ridicarea acestei sfinte case, și întăresce în credință și imploră grația divină peste credincioși.

După servițiul divin s'a dat un vesel banchet la casa parochială.

Prea Onoratul Domn protopop a ținut un toast în sănătatea și onorea Escelenței Sale. Parochul Boer și preotul locului, pe cum și alți preoți cu ocaziunea de față a ținut mai multe toasturi ocazionale însuflețitoare.

Așa s'a sfârșit sêrbătorea de mult dorită a poporului nostru credincios.

Laudă și mulțumită blândului și neobositului preot Vasile Angel, care cu ajutorul Atot-puternicului a putut se sevîrșescă acest act măret.

Ioan Catona
inv. gr. cat.

NOUTĂȚI.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Szabo Jula născută Kerekes din Turda a donat s. bisericii din Copand 120 cor. Simion Ilie a Vasilichi a donat 30 decalitre cucuruz. — Ioan Vana notariu în Albac, fiu de preot născut în Copand, a cumpărat un agru sêmănat cu cucuruz cu 29 c. ca din bucate să se facă un „fond a școlii”. — Dna Contesă Károlyi Sándor mare proprietară în Copand ajută noul edificiu a școlii cu 400 cor. Dr. Eugen Pătăcean avocat cu soția, cumpără o carte cu păreți într'auriți și solidi, care se va numi *Carte de aur* și unde vor fi scriși toți binefăcătorii și donatorii bisericii și școlii. — Primariul George Kiss, avocat decorat de Maiestatea Sa cu crucea de argint pentru merite aduce S. Evanghelie cu litere latine. Mendel Lazar a cinsuit s. bisericii cu 20 c. și Szabó István cu 20 c. Tuturor acestor binefăcători curatoratul le aduce și pe acesta cale mulțumită. Copand 29 Novembre 1900. Ioan Pătăcean, preot român gr. cat.

Din Archidieceasă. M. On. *Teodor Fodor*, admin. protop. inter. al Aiudului, a fost numit vice-protopop onorar.

Înmormintarea regretatului canonic Dr. Ioan Rațiu s'a îndeplinit Joi d. a. A luat parte lume multă, cu tot timpul rece și neguros. Ceremoniile funebrele le-a sevîrșit Escelența Sa Mitropolitul, asistat de toți canonicii, de prof. emer. Ioan German, și de lectorii Brut Micu și Iacob Popa. Coseingul a fost adus la biserica catedrală prin lungul cordon de studenți, preparanți, elevii școlii de fetițe și clericii seminariilor. Cuvântarea funebrală a rostit-o dl canonic Dr. V. Szmigelski, vorbind despre judecata particulară și grija ce trebuie s-o avem față de suflet. A cântat apoi corul teologilor „Plâng și mă tânguiesc” a prof. Murășan, cu așa precesiune și așa de doios, cât a pêtruns inimile tuturor celor de față, și apoi coseingul a fost așezat pe carul funebru, tras de patru cai, și precedat de elevii institutelor de învățămînt și de numerosul public s'a îndreptat spre cimetierul comun, spre a așeza trupul răcit la odihna de veci.

Sfințire de biserică. Cu tot timpul nefavorabil, frumoșele sêrbări, aranjate cu prilejul sfințirii bisericii din Gârbova de cătră Escelența Sa, aș succes foarte bine. Din pricina imbulzării de material numai în numărul viitor vom putea publica raportul amănunțit.

Ajutore de stat sistate. Seminarul gr. cat. de băeți din Oradea-mare, fundat de împăratul și regele Leopold, primia un ajutor de 2000 corone; tot atâta primia și fondul de preoți deficienți. După cum se scrie guvernul a sistat acest ajutor.

Concurs. Până la 20 Dec. n. se escrie concurs pentru ocuparea stațiunii doctente din Belióra, comuna politică Poceaga-de-sus, districtul Indol. Emolminte sunt: din repartiție 200 c. de la stat 400 c. enartir, grădină și lemne.

Desvélirea bustului lui C. Exarcu la Ateneul din Bucuresci. În săptămâna trecută s'a inaugurat în curtea Ateneului din Bucuresci bustul lui Exarcu, prin o solemnitate frumoasă. Aș asistat dnii C. C. Arion, ministrul instrucțiunii publice, dnii V. A. Urechia, P. S. Aurelian, Gr. G. Tocilescu și alții, un public numeros. Sêrbarea s'a început prin imnul regal intonat de muzica militară; apoi a apărut la tribună dl T. G. Djuvara, care a ținut un discurs arătând că stăruinței lui Exarcu se datoresce ridicarea mărețului palat al Ateneului. După aceea a vorbit ministrul C. C. Arion, aducând căldurose elogiile lui Exarcu. A mai vorbit dl Cantilli din partea Ligii culturale române, dl Dervis din partea coloniei albaneze din capitală, dl C. Naum din partea societății macedo-române, aducând omagii memoriei lui Exarcu, care asemenea a fost macedo-român, apoi dna Smara a cărei cuvântare a fermecat întrég auditorul. În urmă a luat cuvîntul dl V. A. Urechia și bustul s'a desvélit cântându-se „Deșteptă-te Române!”

Monumentul Pompierilor. Întru amintirea pompierilor români căduți la 1848 pe dealul Spirei, în Bucuresci în lupta cu turcii, se va ridica un monument numit „Gloria României”. Inaugurarea lui se va face în zilele acestea.

Contra alcoolului. Ministrul de război al Franciei a interzis vinderea pe mai departe a beuturilor spirituoase în cantinele casarmelor. Ordinul e foarte strict și în el se precisează anumit, că pe viitor în cantine nu se pot vinde de cât beuturi fermentate, ca: vin, bere, feliuritele musturi, apoi cafea, ceai, șocoladă și altele, cari nu conțin alcool.

Pentru internatul de fetițe. On. *Ioan Szabó*, preot gr. cat în Csenger-Ujfalú, diec, Gherle, a dărunit 10 cor. Internatului de fetițe din Blăș.

Numărătorea populațiunii. La începutul anului viitor se va face numărătorea populațiunii. În sensul legii, învățătorii sînt obligați a primi sarcina de comisari, dacă vor fi numiți. Preaven. Consistor mitrop. facultează pe învățătorii cari vor fi numiți să nu țină prelegeri în decurs de 6 zile, cât vor fi ocupați, dar în schimb le dispune, ca conscrierea populațiunii să o facă cu conștiință dreptă și după adevăr.

Iubileul universității din Cernăuți. În anul școlar curent, universitatea din Cernăuți intră în al doilea pătrar de secol al înființării sale. Acesta aniversare jubilară se va sêrba mâne Duminecă în 2 Decembrie n. în mod solemn. La ôrele 9 dimineță va fi serviciu divin în biserica rom. cat.; la 10 în biserica ortodoxă; la 11 ședință festivă în sala sinodală a reședinței mitropolitane.

Convocare. În urma însărcinării primite prin scrisoarea Comitetului central al „Asociațiunii” Nr. 547 din 8 Novembre a. c., convoc prin acestea *adunarea cercuală a despărțemîntului „Cluș”* al asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român pe ziua de 12 Decembrie n. 1900 la ôrele 3 p. m. în localitățile Casinei române din Cluș. *Ordinea zilei:* 1. Deschiderea ședinței și prezentarea mandatului delegatului. 2. prezentarea demisiunii comitetului cercual. 3. alegerea comitetului cercual. 4. închiderea ședinței. La această adunare generală se invită toți membrii fundatori, pe viêtă, ordinari, ajutatori și onorari ai Asociațiunii cu domiciliul pe teritoriul despărțemîntului „Cluș” (orașele Cluș și Cojocna), și cercurile administrative Cluș, Nadăș și Gilău, Sibiu, în 29 Novembre 1900. Dr. C. Diaconovich, ca delegat al Comitetului central

Necrolog. † *Paul Itul*, preot gr. cat în Sălășul-superior, a reapsat la 22 crt. în al 68 an al etății și al 45 al preoției. La înmormintarea sa a participat vicariul Hașegului Preaon. *Nicolaș Nestor*, asistent mai mult preoți.

Odihnescă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfântului Augustin.

X.

(Continuare.)

Așa vorbește Augustin, și dacă nu am cunoscă inima lui fragedă și plină de sentimente, am trebui să credem că lângă el simțim și răsuflarea mamei sale; pentru că ast fel, și așa zicând în această lumină apare religionea înaintea femeii creștine. Aceste lucruri obscure și nespuse, misterioase și sublimе, pe cari se bazează totul, femeia nu le studiază, nu le analizează; ea le simte. Și pentru ca să-și formeze aceste intuițiuni chiare și adânci — ea nu are lipsă de geniu, de minte, ci n'are de cât să asculte de inima sa.

Măncând din acest adevăr fundamental, descoperit sau eredit, Augustin cu puterea sa de a scruta și cu acea logică a sa, cari erau cele mai însemnate daruri ale marelui său spirit a descoperit un întreg izvor de lumină. „Presupunând — zice el în sine — că Dumnezeu a vorbit cătră om, ore ce caracter propriu a trebuit să aibă această vorbire? De sigur un caracter deosebit de cel al vorbirii omenești. Omul e mic, mărginit, mărginit de timp și spațiu; așa e și cuvântul lui. Din contră Dumnezeu e nemărginit, etern, cuprindând în sine tot timpul, tot locul și pe tot omul: ast fel trebuie să fie și cuvântul lui.“ După aceea Augustin deschide cărțile sfinte, cari sînt în posesiunea Bisericii catolice, și cari — după învățătura ei — conțin cuvântul adevărat al lui Dumnezeu, așa pe cum a răsunat el în decursul secolilor.

Augustin fu surprins vedând că conținutul acestor cărți, nici de cum nu s'îmbracă cu ceea ce învățase el până acum, deși studiase atâtea alte cărți; el observă în acestea (sfintele scripturi) un cuvânt vechiu ca și lumea, universal ca și spațiul, un cuvânt, ce e una cu adevărul, sfînt ca virtutea, neschimbăcios și neschimbat, deși tot de-una a fost arăcat; un cuvînt de o productivitate minunată de o înaltă frumusețe morală, așa, cât n'a putut veni de cât de la un spirit etern, universal, neschimbat, atotputernic, sfînt, adevărat de la Dumnezeu.

Dar ceea ce mai mult l'a surprins este armonia acestui cuvînt cu sufletul omeneș, o armonie așa de adâncă și frumoasă, în cât nu p'ote veni de cât de la Cel, ce a creat sufletul omeneș. „Auctoritatea sfintei scripturi cu atât mai mult mi-s'a părut venerabilă și mai demnă de o credință sfîntă, că mai ușor o pot ceti toți, păstrându-și totuși sublimitatea secretului său pentru mințile mai agere, mai pricepute. Ea se prezintă tuturor cu cuvintele cele mai clare, într'o limbă de rînd și ușor, dar încordă și spiritul celor mai geniali, și cu pricepere mai adâncă. Așa cât deși primesce pe toți în sinul său popular, totuși prin sublimitatea sa pe puțini îi trece la Tine. Dumnezeul meu, puțini, dar totuși cu mult mai mulți — de cât, dacă n'ar străluci cu atîta auctoritate, sau n'ar primi cu atîta umilnă sfîntă poporele la sinul său.“¹⁾

Mai adaugînd el și acesta ultimă notă caracteristică la celelalte, încetul cu încetul începe a vedea cum biserica catolică se ridică din umbră și apare înaintea privirilor lui fermecate cu scopul ei măreț și fără s'îmbracă. O vede îmbrățoșind, ca și Dumnezeu toate timpurile, toate locurile, și ce-l mai frumos, toate sufletele, nutrind cu adevăr luminat, și încă cu unul și același adevăr, pe cei mari și pe cei mici, pe învățați și pe neînvățați, pe vulturi și pe porumbi; acesta în deosebire de sistemele filosofice și de sectele religioase, cari sînt tot de una mărginite, restrinse, locali, ca și spiritul omeneș, care le-a

născocit. Unele din acestea, întocmite de nise spirite înalte, nu le pricepe poporul, altele făcute de popor sînt desprețuite de cei mai învățați. În fine toate își poartă în sine caracterul slăbiciunii și neputinței de a cuprinde toate timpurile, toate locurile și mai ales toate sufletele.

„Am cugetat asupra acestora — exclamă Augustin — „și Tu, Dîmne m'ajută. Am oftat și m'aj ascultat. M'aj aruncat în aceste valuri și Tu m'aj îndreptat. Am rătăcit încă pe calea cea largă a lumii și Tu nu m'aj părăsit.“¹⁾

Aceste puncte de vedere, așa de nouă pentru el și așa de plăcute, l'au încântat pe Augustin, fără înse a-l întorci. De acolo, că religionea catolică p'ote înfrînge cu argumente raționabile obiecțiunile contrariilor, și că ea arată celuilui ce o studiază anumite semne caracteristice de frumusețe morală, — pentru el încă nu urma, că ea ar fi religionea cea adevărată; — pentru el urma numai că ea e o învățatură frumoasă, rațională, chiar sublimă, — apărută de spirite mari și credută de suflete, despre a căror sinceritate nu se putea îndoi, cum era Monica și Ambrosie, — prin urmare o religione demnă de a fi studiată cu grije și tractată cu respect. Această stare sufletescă el și-o espune în câte va cuvinte minunate, cu cari foarte nimerit descrie tot odată starea tuturor celor asemenea lui.

„Religionea catolică, — zice Augustin, atunci nu mi-se mai părea învinsă, — dar nici învingătoare.“²⁾

Din acesta zi începînd, dispăru ironia de pe buzele lui, disprețul eși din inima lui — primul paș cătră lumină fu făcut. „M'am decis, să rămân catechumen în biserica catolică unde m'aj condus părintș mei, până când vre-o rață sigură lui va lumina calea.“³⁾

Acăsta rață așteptată de Augustin s'ar fi putut ușor afla, dacă ar fi împărțășit cuiva turburările sufletului său.

Dar pe cum morbosul, carele a trecut prin mîinile unor medici răi, se teme și de medicul cel bun așa și Augustin s'a reținut a-și deschide sufletul, a-și spune îndoielile și a-și căuta medicină.

Un singur om ar fi putut cere și câștiga încrederea lui Augustin, — și acesta era sfîntul Ambrosie. Lucru curios înse. — Ambrosie par'că nici nu ar fi cugetat la acăsta. Mai că trebuie să credem că el nici nu presimția măcar în ce turburări și anxietăți se află junele, pe care îl iubia și care asemenea îl iubia pe el. „Nici el nu cunoscă febrele sufletului meu și virteșul ce mă amenința. Pentru că n'am fost putut întreba de dînsul ceea ce voiam, și cum voiam, fiind că m'a împedecat mulțimea mare de popor, care în continuu avea de lucru cu el, căci el îi mîngăia pe omeni în toate lipsele lor. Când nu era ocupat cu afaceri de acestea, ceea ce rar se întimpla, de abia îi rămănea timp să-și recreeze trupul cu mîncare, sau sufletul cu cetire.“ Dar cum să înțelegem ceea ce zice Augustin, că Ambrosie nu cunoscă starea sufletescă a junelui, cu care așa de adese ori venia în atingere, și pe care îl cunoscă tot orașul pentru oficiul ce îl purta și pentru renumele lui cel mare. Și chiar dacă ar fi fost așa, — ce a făcut Monica? Nu a convenit ea adese-ori cu Ambrosie? Și despre ce îi vorbea acăsta mamă nemăngăiată, dacă nu despre fiul său Augustin, despre acel suflet plin de griji și turburări, care îi era unica preocupățiune a vieții? Și atunci cum de un episcop așa de espert, zelos și cu mare auctoritate, nu s'a încercat să

câștige pentru Dumnezeu pe junele, care avea să-i fie odată spre mare mărire?

Augustin zice, că era foarte ocupat! Dar ce ocupațiune mai nobilă, mai strălucită, mai plăcută înaintea lui Dumnezeu și mai demnă de un episcop, de cât a lumina în lucruri de credință pe un june, care dorește febrinte acăsta lumină, și care prin întorcerea sa putea să devină o gloriă mare și un stilp puternic al întregii bisericii catolice?

Și totuși Ambrosie nu numai nu cănta acăsta ocaziune, ci cu cea mai mare grije o încunjura în fie care zi. Trebuie să cităm aici o pagină din Augustin. (Conf. I. VI. c. 3) în care, ca într'o iconiță vedem, cum se ridică pe un fond într'aurit figura frumoasă a lui Ambrosie, cu liniștea și sînăitatea credinței lui, er lângă el tinărul Augustin neliniștit și turburat îl privește tăcut, îl admiră, dar nu cutază să-l agrăiescă.

„De multe ori, când ne duceam la Ambrosie — pentru că la dînsul putea întra ori cine și nu era datină a se anunța — îl vedeam cetind, în sine, alt cum nici odată. Și stînd și așteptînd ast fel timp îndelungat în tăcere (pentru că cine ar fi cutezat să conturbe pe cetitorul așa adâncit) ne depărtam cugetînd, că nici dînsul nu dorește a-și perde cu alții puțîn timp, ce-l rămănea liber de afacerile străine spre recrearea sufletului său — și că p'ote de aceea cetesce așa numai în sine, ca nu cumva aușîndu-l cineva și neînțelegînd acela vre-un loc mai greș — să trebuie să-i îl esplice, sau să vorbescă de vre-o cestiune mai grea și ast fel să nu p'otă ceti cât și-a propus pentru un anumit timp — cu toce că, p'ote, și mai ales de aceea cetia numai în sine, ca să-și cruțe vócea, căci ușor răgnușia. De alt cum din ori ce causă o făcea, bine făcea acel bărbat.“¹⁾

Cuvintele din urmă ale lui Augustin arată desul cât de mult respecta el pe Ambrosie, și cât de ușor l'ar fi putut ajuta acest sfînt episcop, cerîndu-i încrederea și răspundîndu-i la îndoielile lui. Ambrosie înse par'că nu-și bătea capul cu de acestea. „N'am avut nici o ocaziune bună a întreba de un oracol așa sfînt al T'eu, despre ceea ce doria, numai când îl întrebam pe scurt, despre lucruri mai mărunte. Febrerea sufletului meu turburat înse doria o ocaziune, când el liber de toate să se ocupe numai cu mine, — și eu, să-mi deschid inima înaintea lui. Dar așa nu-l aflam nici o dată.“²⁾

Fără îndoielă aci este un mister la mijloc! Când cu zece ani mai înainte Monica ruga cu neastîmpăr pe un episcop din Africa să se deie în dispută cu fiul ei, sfîntul episcop îi răspunde: „La ce?“ — Er când ea îl ruga și mai de parte cu lacrimi în ochi, îi zise: „Du-te, du-te! E imposibil să pieră fiul atîtor lacrimi.“ Acea-și tractică o urma acum și sfîntul Ambrosie. Îndoielile lui Augustin nu-i erau necunoscute, el înse nu voia să se dispute. Pentru că într'adevăr pe cine au întors vre-o dată disputele? Augustin era falos cu mintea și puterea admirabilă a spiritului său. A fară de acestea era foarte tare în dialectică, foarte bun de dispute. O obiecțiune nu prea bine deslegată, sau care i-se părea lui nedeslegată, — un argument, la care nu i-s'ar fi dat un răspuns indestulitor, l'ar fi întărit numai în îndoielile lui, s'ar fi întărit numai mai tare în părerea, că nici biserica catolică nu p'ogede adevărul în măsură mai mare de cât sectele religioase și sistemele filosofice, a căror golătate o cunoscă deja.

(Va urma.)

¹⁾ Confess. I. VI. c. 6.²⁾ Non victa, sed nondum victrix. (Lib. V. c. 14).³⁾ Tot acolo.¹⁾ Tot acolo.²⁾ Tot acolo.¹⁾ Confess. I. VI. c. 5.

Posta redacțiunii.

Dnii A. R. in S. Mulțumită. Ai putea să ne scri când și când. Salutare.

On. V. T. F. in V. De ce mă crești așa rău? Atunci nu s'a putut alt cum, căci nu era spaț. De celealalte in epistolă.

Dnii L. R. in B. A sosît, dar, durere! nu scotem »Almanachul«, pentru că nu avem de cât datorii și încă mari. Celea trimise le vom folosi de altă dată. O »corespondință« pentru noi, ai putea scrie când și când. Stătem veseli de reînălțare.

Sirius. Pentru astă dată, nu s'a putut, vom vedea în numerii viitori. Mai avem deja o scrisoare în această afacere.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.**Desfacere totală**

Aduc cu onoare la cunoștința P. T. Public din loc și jur, că din incidentul morții conducătorului filialei mele de aici, voi desface cu ori ce preț totă marfa de modă pentru dame și domni ce se află în deposit. Învi decii pe P. T. Public să grăbescă ași cumpăra din vreme articlii de cari are trebuință.

Cu totă stima
Székelyhidý János.

(35) 1-4

Aă apărut și se pot comanda de la Tipografia »Aurora« din Gherla—Szamos-ujvár:

Almanachul Preotului Român pe anul 1901.

Prețul unui exemplar 60 fil., spedit prin postă franco 70 fil., — 6 exemplare comandate de odată costă spedate franco numai 3 cor. 20 fil.

Calendarul „Aurorei“ pe anul 1901.

Prețul unui exemplar 50 fil., spedit prin postă franco 60 fil., — 6 exemplare comandate de odată costă spedate franco 2 cor. 70 fil.

(32) 3-3

Digestivul**Apotecarului A. Thierry,**

este un prav universal, veritabil englez, pentru mistuire și apetit. Neîntrecut la ori ce bôle de stomac, face apetit și ajută mistuirea. Fie care cutie poartă subscrierea fabricantului și costă, anticipând suma, 3 corone spedit franco. A se adresa la:

Apotheker

A. Thierry's Balsam-Fabrik

in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

La espozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

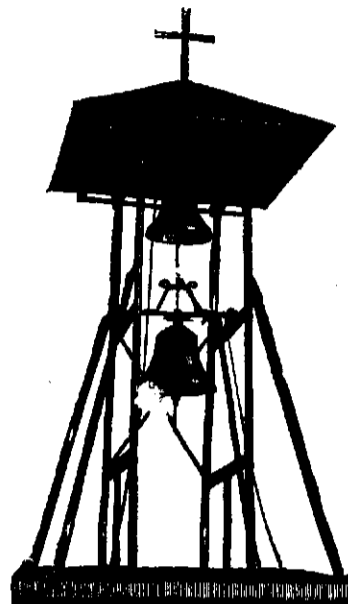
(34) 2-52

Antoniou Novotny**în Timișoara-Fabric**

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință in ori ce parte, in dată ce clopotele sint bătute de o lature prin cea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari au un ton intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechi, așa, că un clopot patentat cu 300 kg. este egal in tonul unui clopot de 400 kg, făcut după sistemul vechi. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal Clopote in greutate de 300 kg. și mai jos se află tot de una in magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco.

Indispensabil și neîntrecut, de un efect sigur.

Marfă universală, export în tóte țerile.

Chief-Office 48, Brixton-Road, London, S. W.

Cea mai bună medicină de casă, cea mai căutată, sigură și până acum necunoscută este

Balsamul Apotecarului A. Thierry,

Căutat în tótă lumea pentru efectul sigur Contra tuturor bólelor interne, de piept, plumâni, stomac și ficat. Folosit ca mijloc estern. este cel mai renumit

remediū de tãmăduire a ranelor.

Veritabil numai cu marca de apărare verde, autentic registrată in tóte statele și provădută cu capsula de metal, ce poartă inscripția: **Allein echt.** — Producție anuală 6 milioane borcane. — 12 borcane micî s'au 6 mari duble, spedate franco 4 corone. — Un borcan de probă cu instrucțiune și cu sumarul tuturor depositeilor din lume 1 corónă 40 filerî. — Se espedeză numai pe lângă trimiterea anticipativă a prețului.

UNSÓREA-CENTIFOLIE A LUI A. THIERRY

(numită făcătoare de minuni), de o putere și efect miraculos. Face ori ce operație superfluă. Cu această unsóre s-a vindecat un os-scarabeu, ivit înainte de aceea cu 14 ani și declarat incurabil, bóla de óse și in timpul din urmă un morb gangrenos, greu și vechi de 22 ani, numit **rac.** Are un efect antiseptic și repede la alinarea durerilor; răcorește și vindecă ori ce fel de rane și arsuri. Înmoie și curată tóte ranele provădute prin impunseturi. O dosă spedită franco costă 1 corónă 80 filerî după primirea prețului. La comande mai mari scădamînt.

Producție anuală 100.000 dose.

Pot pune la dispozițiune un archiv întreg de atestate originale din tótă lumea. Imitațiile s'au pot încunjura urmărind cu atențiune fie care borcan, care poartă inscripția: **Apotheke zum Schutzengel des A. Thierry.** Cei cari n-au deposit la îndemână, s'au se ferescă de falsificări s'au fabricate străine, și se comande direct, adresându-se la:

Apotheker

A. Thierry's Fabrik in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

(Lieferant des österr. k. k. Staatsbeamten-Verbandes.)
(Contractor of the War-Office and the Admiralty, London.)

(33) 3-25